

ἐνῶ ἐπίκειται ἡ ἔκδοσις τοῦ τόμου H.B. Siedentopf, Die Keramik der mittleren Bronzezeit, 1984, καὶ προετοιμάζονται οἱ τόμοι St. Hiller, Mykenische Keramik. Funde nach dem Neubeginn der Grabung im Jahre 1966 καὶ Minoische Keramik.

Ἐπολείπεται, βεβαίως, ἰκανὴ ἀκόμη εἰς ὄγκον ἐργασία νὰ ἐπιτελεσθῇ εἰς αὐτὸν τὸν χῶρον τοῦ οἰκισμοῦ, ὥστε νὰ διευκρινηθοῦν ὠρισμένα προβλήματα τῶν τελευταίων, ἰδίᾳ πόλεων, ἐνῶ εἰς τὴν ἐπίλυσιν πλείονων προβλημάτων θὰ συντελέσῃ ἡ ἀνασκαφὴ τῶν κατὰ περιόδους σχηματισθέντων νεκροταφείων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΥΛ. ΚΟΡΡΕΣ

Richard Bodéüs, Le Philosophe et la Cité, Paris 1982 (ἔκδ. οἶκος «Les Belles Lettres») σσ. 264.

Ἡ ἀνωτέρω ἐργασία ἀνήκει εἰς τὴν Ἐπιστημονικὴν Σειρὰν τῆς: «Bibliothèque de la Faculté de Philosophie et Lettres de l'Université de Liège τεύχος CCXXXV» καὶ σκοπεῖ εἰς τὴν διερεύνησιν καὶ τὴν σχέσιν μεταξύ ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς, ὡς ἔχει εἰς τὴν σκέψιν τοῦ Ἀριστοτέλους· ἐν τῇ εἰσαγωγῇ διαγράφει, ἐν πάσῃ συντομίᾳ, τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐρεύνης αὐτοῦ, μετὰ πολλῶν παρατηρήσεων καὶ σημειώσεων ἐκ τῆς ἀριστοτελικῆς βιβλιογραφίας, ὡς ἐπίσης καὶ χάριτας ὁμολογεῖ εἰς καθηγητάς, διεθνοῦς φήμης, οἵτινες παντὶ τρόπῳ συνέβαλον εἰς τὴν ὡς ἄνω ἔκδοσιν.

Ἐν συνεχείᾳ διαιρεῖ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος θέμα εἰς πέντε κυρίως μεγάλα κεφάλαια, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐπιζητεῖ τὴν δικαιολόγησιν, τρόπον τινά, μιᾶς πολιτικῆς διδασκαλίας δι' ἀριστοτελικῶν κειμένων ἐνισχύων τὰς ἐννοίας ἐκεῖνας, αἵτινες ἀποτελοῦν τὸν σκοπὸν τοῦ Σταγίριτου, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν στάσιν τοῦ φιλοσόφου ἐναντι τῆς πολιτείας· εἶτα ἀναπτύσσει τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τὴν θέσιν αὐτοῦ εἰς τὴν ὄλην ἐν γένει φιλοσοφικὴν κίνησιν· τέλος εἰς τὰ δύο κεφάλαια ὁ συγγρ. προβάλλει καὶ ἐξαιρεῖ τὰς πολιτικὰς συζητήσεις, τοὺς Λόγους δηλ. καὶ τὴν ἀπήχησιν τούτων εἰς τὸν ἀκροατὴν (πάντων ὕμῶν τῶν ἠκροημένων). Ἐν τῷ συμπεράσματι ὁ συγγρ. πράγματι θεωρεῖ ὅτι ἡ ἀγωγή, ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ ἀποτελοῦν τὰ τρία συστατικὰ μιᾶς ὄχι οὖς πολιτείας, ὡς τὴν σκιαγραφεῖ καὶ ὁ διδάσκαλος τοῦ Σταγίριτου, ὁ Πλάτων· ὁ Ἀριστοτέλης εἰς τὰ ἠθικὰ Νικομάχεια III, 9-12 Ἠθ. Εὐδῆμ. III, 1 καὶ ἀλλαχοῦ ὀρίζει τὸ πρόβλημα τῆς ἠθικῆς καὶ ἀναλύει τὰς ἐννοίας «ἀρετῆ», «σωφροσύνη», «δικαιοσύνη», «ἀνδρεία», «καρτερία»· πράγματι τὸ ἔργον ἐκάστου ἀνθρώπου «ἀποτελεῖται κατὰ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν· ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ τὸν σκοπὸν ποιεῖ ὀρθόν, ἡ δὲ φρόνησις τὰ πρὸς τοῦτον» καὶ ἐν συνεχείᾳ «οὐκ ἔσται ἡ προαίρεσις ὀρθὴ ἄνευ φρονήσεως οὐδ' ἄνευ ἀρετῆς, ἡ μὲν γὰρ τὸ τέλος ἢ δὲ τὰ πρὸς τὰ τέλος ποιεῖ πράττειν» (Ἠθ. Νικομ. VI, 13 1144a 6-9 καὶ 1145a 4-6).

Ὁ συγγρ. τοποθετεῖ τὰς ἀντιλήψεις αὐτοῦ ἐξ ὀλοκλήρου ἐπὶ τῶν ἀριστοτελικῶν κειμένων, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν Σχολίων τούτων συνδυάζων συγχρόνως πάντα ταῦτα καὶ μετὰ τῶν ἐπιτευγμάτων τῆς νεωτέρας ἐρεύνης κατὰ τρόπον ἐξαντλητικόν· εἶναι ἀληθές

ὅτι ὁ συγγρ. γνωρίζει τὸν Ἀριστοτέλην, ὅσον καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν φιλοσοφήσαντας καὶ δὴ ἐκ τῶν πηγῶν, ἐρμηνεύει ἐπίσης τὰ ἀναφερόμενα ἀριστοτελικὰ χωρία καὶ παραλληλίζει ταῦτα πρὸς προγενέστερα καὶ μεταγενέστερα φιλοσοφήματα, ὡς τὰ τοῦ ἀριστοτελικοῦ Θωμᾶ τοῦ ἐξ Ἀκουῖνου (1125-1274).

Χαρακτηριστικὸν σημεῖον τῆς ἐργασίας ταύτης εἶναι ὅτι ὁ συγγραφεὺς προσπαθεῖ νὰ διακριβῶσιν τὴν γένεσιν τῶν διαφορῶν ἠθικῶν ἐνοιῶν καὶ τὴν συνέχειαν τούτων εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας ἔχων ὡς κέντρον τὴν ἀριστοτελικὴν διδασκαλίαν, διότι ὄντως αἱ ἠθικαὶ ἀρεταὶ ὡς καὶ ἡ ὅλη ἠθικὴ κοσμοθεωρία δεόν νὰ ταυτίζηται πρὸς τὰς Ἀρχὰς τῆς πολιτείας οὕτως ὥστε νὰ πληροῦνται εἰς τὸ ἀκέραιον τὸ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ῥηθὲν ὅτι «ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν ἢ οἱ βασιλεῖς τε νῦν λεγόμενοι καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσι γνησίως τε καὶ ἰκανῶς καὶ τοῦτο εἰς ταῦτον ζυμπέση δύναμις τε πολιτικὴ καὶ φιλοσοφία» (Πολιτ. Ε473d).

Ἐν συνεχείᾳ ὁ συγγρ. λίαν προσφυῶς δεικνύει τὴν διαφορὰν μεταξὺ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐννοίαν «βίος πολιτικός» ἐν τῇ ὁποίᾳ τοποθετεῖται καὶ ἡ ἐργασία τοῦ G. Bien, *Das Theorie - Praxis - Problem und die politische Philosophie bei Plato und Aristoteles* ἐν *Jahrb.*, 76(1968-69) σ. 264-314) ἢ ἀκόμη καὶ ἡ διαστολὴ τῶν ἐνοιῶν «βίος Πολιτικός» καὶ «βίος Πρακτικός».

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔργον κατακλύζει κυριολεκτικῶς ἐκ διαφορῶν πινάκων, ὡς Πίναξ σημείων καὶ βραχυλογιῶν ἀναφερομένων εἰς τὰ ἐνυπάρχοντα ἔργα τοῦ Ἀριστοτέλους μετὰ τῶν ἐκδόσεων, ὡς καὶ Σχόλια ἐν τοῖς ἠθικοῖς καὶ πολιτικοῖς τοῦ Ἀριστοτέλους ἔργοις ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἐρευνητῶν μετὰ τῆς προσηκούσης βιβλιογραφίας ἀφορώσης ἐκδόσεις ἀρχαίων Συγγραφέων καὶ ἐπιτευγμάτων νεωτέρας ἐρεύνης· ἀκολουθεῖ Πίναξ χωρίων ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Ἀριστοτέλους (*Ex Aristotelis Operibus*) ὡς καὶ τῶν ἔργων τοῦ Πλάτωνος (*Platonis Operibus*) - Πίναξ Ὀνομάτων - ἑλλ. λέξεων - Πίναξ πραγμάτων καὶ Πίναξ περιεχομένων.

Ἐν ὀλίγαις λέξεσιν ἡ ἐργασία τοῦ κ. R. Bodéüs εἶναι πρότυπον, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν μέθοδον τῆς τοποθέτησεως τοῦ θέματος, τὴν διακριβῶσιν καὶ τὴν παράθεσιν τῶν πηγῶν, τὴν σύγκρισιν τῶν διαφορῶν ἐνοιῶν, τὴν σαφήνειαν τοῦ ὅφους καὶ γενικῶς εἰπεῖν ἡ ἀνωτέρω δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς «*Corpus Aristotelicum*» διότι ἐν αὐτῇ ἐνυπάρχει ὀλόκληρος ὁ Ἀριστοτέλης μετὰ τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ.

A. N. ΖΟΥΜΠΟΣ

PROPHETOLOGIUM, PARS ALTERA, LECTIONES ANNI IMMOBILIS, e-didit Gudrun Engberg, Havniae Mungsgaard 1981-1981 [Fasciculus Primus Textum Continens καὶ Fasciculus Alter Apparatum Criticum Continens] σσ. I-XVI + 192 + 192-312.

Ἡ σειρά *Lectionaria* τῶν *Monumenta Musicae Byzantinae* στὴν Κοπεγχάγην, πού μέχρι τώρα ἀριθμοῦσε ἕξ τεύχη (I-VI) στὸν Α' τόμον μετὰ τὸν τίτλον *Προφητολόγιον*, συνεπληρώθη μ' ἓνα δεῦτερον μέρος στὸν ἴδιον Α' τόμον, πού ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο τεύχη. Ἡ ἐκδότις Gudrun Engberg ὀνομάζει τὸ δεῦτερον αὐτὸ μέρος «Ἄλλο Μέρος» (*Pars Altera*)· στὸν Πρόλογον δμως (σ. VII) σαφῶς ὀρίζει πὼς πρόκειται γιὰ Δεῦ-